

YH 9lk – Arvosana viisi

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoidennäkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

Perehdytään seuraaviin kokonaisuuksiin, joista valitaan oppilaalle sopivat sisällöt.

Yksilö ja yhteiskunta (S1, S2):

- Yhteiskunta ja sen jäsenet
- Hyvinvointivaltio ja sen palvelut
- Erilaiset perheet ja parisuhteet
- Avioliiton purkautuminen
- Perinnönjako ja testamentti

Turvallinen yhteiskunta

(S1, S2):

- Oikeusvaltio
- Kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet
- Poliisi
- Oikeusjärjestelmä
- Rikos ja rangaistus
- Turvallisuuspolitiikka ja maanpuolustus

Talous (S1, S2, S3, S4):

- Oma talous
- Kotitaloudet
- Julkinen talous
- Euroopan unioni
- Globaali talous
- Yrittäjyys
- Kuluttaminen
- Työelämä
- Talousjärjestelmät
- Suhdannevaihtelut

Vaikuttaminen ja päätöksenteko (S2, S3):

- Kansanvalta
- Kansalaiset voivat vaikuttaa
- Puolueet ja kansalaisjärjestöt
- Vaalit ja päätöksentekojärjestelmä
- Media vallan välineenä
- Euroopan unioni

Voit hyödyntää OPH.fi yhteiskuntaopin materiaalit –sivustoa.

OPH:n tukimateriaali päättöarviointiin: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-yhteiskuntaopin-paattoarvioinnin-tukimateriaali>

2 – Yhteiskuntaoppi 9lk – Arvosana viisi

Arvosanan viisi kriteerit korostavat oppilaan kykyä tunnistaa tietoa ohjatusti. Tunnistamisella tarkoitetaan esim. sitä, että oppilas hyödyntää olemassa olevaa tietoaan ja vertaa sitä annettuun tehtävään. Esimerkiksi valitsemalla sanalistasta ne sanat, jotka liittyvät käsiteltävään aiheeseen.					
Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Käytännönläheiset esimerkit
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1–S4	Oppilas oivaltaa yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>	Huom! Itsearviointi.
T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin ihmillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1–S4	Oppilas oppii arvioimaan omien ja yhteiskunnan muiden toimijoiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten valintojen eettisiä merkityksiä ja seurauksia.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>	Huom! Itsearviointi.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietoa suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	Oppilas oppii ymmärtämään ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden kytkeytymisen suomalaiseen oikeusjärjestelmään.	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan sekä ihmisoikeuksien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa esimerkeistä ihmisoikeuksia sekä oikeusvaltion keskeisiä toimijoita ja toimintaperiaatteita.	Integroitavissa UE/ET 9lk kanssa. Oppikirjan materiaalien lisäksi esim. ihmisoikeuksien julistuksen pilkkominen. Oikeusministeriö.fi/ valtioneuvosto.fi. Tietoa oikeusvaltiosta. Mahdollisuus toiminnalliseen suoritukseen esim. oikeudenkäynnin prosessi draamajoituksena tai vierailu käräjäoikeuteen.

3 – Yhteiskuntaoppi 9lk – Arvosana viisi

<p>T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä</p>	<p>S1–S3</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnan toiminnan sekä yksityisen talouden periaatteita. Hän oppii tarkastelemaan kriittisesti median yhteiskunnallista roolia.</p>	<p>Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot</p>	<p>Oppilas tunnistaa ohjatusti yhteiskuntaan ja talouteen liittyviä asioita.</p> <p>Oppilas löytää ohjatusti yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa hänelle annetusta lähteestä sekä antaa ohjatusti esimerkin median toiminnasta tiedon välittäjänä.</p>	<p>Oppikirjan materiaalien lisäksi esim. uutiset, dokumentit, videot, infograafit, podcastit.</p> <p>Esim. Nuori yrittäjyys ja talous ja nuoret (NYT TAT) tai Duunikoutsi –videot nuorille. Euroopan keskuspankin sivut opettajille. OPH:n yhteiskuntaopin materiaalit.</p>
<p>T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan</p>	<p>S1–S4</p>	<p>Oppilas oppii toimimaan työelämää ja yrittäjyyttä tuntevana taloudellisena toimijana.</p>	<p>Yrittäjyys- ja työelämätaitojen käyttäminen ja soveltaminen</p>	<p>Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti palkkatyön ja yrittäjyyden eroja sekä palkkatyötä ja yrittäjyyttä edustavia ammatteja.</p>	<p>Oppilaalle annetaan esim. kokoelma erilaisia ammatteja, niiden kuvauksia ja niihin liittyviä ominaisuuksia (esim. kuukausipalkka). Oppilas lajittelee ja järjestelee niitä keskustelemalla tai kirjallisesti.</p>
<p>T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti</p>	<p>S1–S3</p>	<p>Oppilas oppii analysoidaan yhteiskunnan eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä.</p>	<p>Eri yhteisöjen ja väestöryhmien monipuolinen tarkastelu</p>	<p>Oppilas osoittaa tunnistavansa esimerkkien avulla suomalaisessa yhteiskunnassa olevia yhteisöjä tai vähemmistöryhmiä.</p>	<p>Kuvat, sanalistat tai videot erilaisista yhteisöistä ja vähemmistöryhmistä (alkuperään, äidinkieleen, uskontoon, terveyteen ja erityistarpeisiin, asuinpaikkaan, sukupuoleen ja seksuaali-identiteettiin liittyvät yhteisöt). Oppilas kertoo kirjallisesti tai suullisesti, mitkä näistä ovat suomalaisessa yhteiskunnassa olevia yhteisöjä.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen</p>	<p>S1–S3</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnallisen</p>	<p>Yhteiskunnallisen päätöksenteon</p>	<p>Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti</p>	<p>Taustatietona demokraattisen päätöksenteon tunnuspiirteet. Mahdollisuus</p>

4 – Yhteiskuntaoppi 9lk – Arvosana viisi

<p>päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena</p>		<p>päätöksenteon demokraattisia toimintatapoja ja soveltamaan niitä lähiyhteisössään.</p>	<p>periaatteiden ja demokraattisten toimintatapojen tunteminen ja soveltaminen</p>	<p>demokraattisen päätöksenteon tunnuspiirteitä.</p> <p>Oppilas osoittaa esimerkeistä, miten demokraattinen päätöksenteko ilmenee hänen lähiyhteisössään.</p>	<p>toiminnalliseen tehtävään esim. luokan omat vaalit.</p> <p>Nuoren omaan lähipiiriin vaikutusmahdollisuudet, kuten oppilaskunta, perheen yhteiset säännöt, koulun järjestyssäännöt ja toimintatavat, kaveriporukan sanattomat säännöt ja toiminnan suunnittelu.</p>
<p>T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti</p>	<p>S1, S4</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään ja soveltamaan kestävän talouden periaatteita yksilön ja kansantalouden näkökulmasta.</p>	<p>Vastuullisen taloudellisen toiminnan ymmärtäminen ja soveltaminen</p>	<p>Oppilas osoittaa ohjatusti tuntevansa joitakin taloudellisen toiminnan muotoja (kuten kuluttaminen, säästäminen).</p> <p>Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti yksilön keinoja vaikuttaa kestävästi tulevaisuuteen.</p>	<p>Oman tai kuvitteellisen talouden budjetointitehtävät. Tai hyödynnä esim. TAT talous-sankari -peliä. Mahdollisuus suorittaa toiminnallisesti esim. asiointiharjoituksilla.</p> <p>Oman toimintaympäristön huomioiminen kestävyysnäkökulmasta (omista tavaroista ja esim. koulurakennuksesta huolehtiminen)</p> <p>Integraatiomahdollisuus KO, KS, KU kanssa (kierrätys, lajittelu, hävikin ehkäisy).</p>
<p>T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojään yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa</p>	<p>S1–S4</p>	<p>Oppilas oppii omaksumaan ja hyödyntämään yhteiskunnallisessa toiminnassa oleellisia tietoja ja taitoja.</p>	<p>Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis-, media- ja vaikuttamistaitojen soveltaminen</p>	<p>Oppilas antaa ohjatusti esimerkkejä keinoista osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa.</p> <p>Oppilas ottaa kantaa yhteiskunnalliseen aiheeseen.</p>	<p>Ks. T7.</p> <p>Hyödynnetään ajankohtaisia uutisia. Integrointimahdollisuus AI 9lk T2 kanssa.</p>

5 – Yhteiskuntaoppi 9lk – Arvosana viisi